

MINNA SILVER

ELÄÄ JA KUOLLA MUINAISESSA
JERIKOSSA

MENNEISYYDEN KAUPUNKI ARKEOLOGIN SILMIN

Gaudeamus

Copyright © 2025 Tekijä & Gaudeamus

Gaudeamus Oy
www.gaudeamus.fi

KANSI: Jukka Aalto / Armadillo Graphics

SISÄKANSIEN KARTAT: Hannu Linkola

KL 91.1 • UDK 931/939

ISBN 978-952-345-322-6

PAINOPIIKKA: Dardedze holografija, Riika 2025

Sisällys

JERIKON AJOITUKSET	16
ALKUNÄYTÖS: SUOMALAISARKEOLOGIT	
MODERNISSA JA MUINAISESSA JERIKOSSA	19
Mikä maa, mikä valuutta?	22
Ensimmäinen kaupunkikulttuuri?	24
Raamatun Jeriko	26
Kuningas Herodeksen ja kalifi Hishamin palatsit.	29
Itsehallinto	31
1 JERIKON RAUNIOKUMPU AVAUTUU	32
Raamatun Jeriko arkeologisten tutkimusten kimmokkeena ...	34
Kathleen Kenyon ja naisarkeologien nousu	46
Italialais-palestiinalainen kaivaushanke	53
2 JERIKON KEIDAS ASUTETAAN	55
Natufit saapuvat Jerikon keitaaseen	56
Idästä valoa kulttuurikehitykselle	63
Maanviljely vai pysyvä asutus ensin?	64
Jerikon neoliittisen kauden asutus ja viljan domestikointi.	67
Yhtäkkinen vallankumous vai pitkäkestoinen kehitys?	71
3 KAUPUNKIKULTTUURIN ENSI ASKELEITA	76
Suuri neoliittinen torni	77
Tulvamuureja ja keinokastelua	81
Astroarkeologisia näkymiä monumentaalisesta tornista	85
Laastipäällyste ja rappaus tulevat muotiin	89
Kallokultti ja vainajat elävien joukossa	91

4	MAATALOUDEN JA KERAMIIKAN VALMISTUKSEN KEHITYS.....	95
	”Eedenistä itään” – metsästyksestä maatalouteen	96
	Kuolleisuus ja elinajanodote neoliittisessa Jerikossa	102
	Eläimiä ihmisvainajien joukossa.....	104
	Paimentolaisuus elinkeinoksi	106
	Keramiikan valmistus alkaa	110
5	MAGIA JA USKONTO KIVIKAUTISESSA JERIKOSSA	115
	Päällystettyjen kallojen kultti.....	117
	Esivanhempia, päälliköitä vai vihollisia?.....	125
	Kulttitiloja ja kultin sekä rituaalisen toiminnan muotoja	126
	Naamiointia ja tanssia maanviljelyn sarastuksessa.....	134
	Päällikkyyjärjestelmä, kuninkuus ja pappeus tai shamanismi. .	138
6	VAIHTOTALOUDESTA KAUPANKÄYNTIIN JA OMISTUKSEEN	141
	Miesten ja naisten työt sukupuolitutkimuksen keskiössä.....	145
	Megakeskuksia Jordanvirran toisella puolella	153
	Khirokitia: kolonisaatiota ja kulttuurilevintää Kyprokselle....	154
7	KIISTA MAAILMAN VANHIMMASTA KAUPUNGISTA.....	157
	Radiohiiliajoituksen vallankumouksen ytimessä	158
	Kaupungille tyypillisiä piirteitä	160
	Maailman vanhin alkukaupunki	163
8	TYÖPÄIVÄ GARSTANGIN JA KENYONIN KAIVAUKSILLA JERIKOSSA.....	165
	Työntekijöiden muistoja Kenyonista	166
	Johtavia Lähi-idän tutkijoita	171
9	METALLIN KÄYTTÖ OMAKSUTAAN JERIKOSSA	176
	Metallikausien hautausmaa yhdyskunnan ulkopuolella.....	177
	Kuparikauden toiminta Jerikossa ja sen ympäristössä	185
	Pronssikautisesta kylästä urbanisaatioon	193
	Jeriko linnoitetaan ja jälleenrakennetaan	196
10	VARHAISPRONSSIKAUDEN ILMASTONMUUTOS JA PAIMENTOLAISVALLOITTAJAT.....	204
	Tuhokerrostumia ja leiriasutusta Jerikossa	206
	Paimentolaisvainajien kuiluhautaukset	209

Tikarit ja kirveet statussymboleina	217
Muinaisegyptiläisen Sinuhen tarinan heijastuksia.	225
11 AMORILAISKYSYMYKSIÄ JA KANSOJEN TUNNISTAMINEN ARKEOLOGIASSA	228
Kulttuurihistoriallinen koulukunta, uusi arkeologia ja kontekstualismi.	231
Amorilaiskuningaskuntien arkeologisia piirteitä Syyriassa	238
Jerikon linnoittautumisen kulta-aika alkaa	244
Amorilaisia vai kanaanilaisia keskipronssikauden Jerikossa? ..	246
12 HYKSOT ASUTTIVAT KUKOISTAVAA JERIKOA.	252
Jerikossa valtaa piti hyksohallitsija.	257
13 HYKSÖJEN KESKIPRONSSIKAUDEN HAUTOJA	262
Jerikon hautoja siirrettiin eri puolille maailmaa	267
Tappoiko kulkutauti hyksoperheen Jerikossa?	270
Mitkä sairaudet vaivasivat keskipronssikauden jerikolaisia? ..	277
Haudoissa vietettiin vainajien juhlaa.	280
British Museumin haudan todistusvoima	282
Samanaikaisten hautausten moninaiset arvoitukset	288
14 EGYPTIN FAARAON VALLANMERKIT MYÖHÄISPRONSSIKAUDEN JERIKOSSA	289
Ulottuiko faaraon valta Jerikoon?	291
Jeriko ja Egyptin Amarna-kausi	294
15 PAIMENTOLAISET JERIKON PORTEILLA	299
Minimalistit nousevat maksimalisteja vastaan	302
Heprealaiisten alkuperäkysymys arkeologisenä ongelmana ...	308
Ramsekset, Troijan sota ja Välimeren kansoja myllerryksiä ...	314
Kaupunkikulttuurin ja paimentolaisten välinen konflikti	318
Jeriko benjaminilaisten heimon alueeksi	321
JOHTOPÄÄTÖKSIÄ: MUINAISEN JERIKON ANATOMIA.	329
LOPPUNÄYTÖS: LUVATTU MAA	334
VIITTEET.	336
LÄHTEET JA KIRJALLISUUS	354
HAKEMISTO	386
KIRJOITTAJA	397

TIETOLAATIKOT

TELLIN ELI RAUNIOKUMMUN TARINA	38
WHEELER–KENYON-MENETELMÄ MUOTOUTUU JERIKOSSA	50
KEIDASTEORIA JA ”HEDELMÄLLINEN PUOLIKUU”	58
KUIVAVILJELYÄ PUOLTAVA KUKKULARINTEIDEN TEORIA	84
GÖBEKLI TEPEEN MONUMENTAALINEN TEMPPELI ANATOLIASSA	87
ÇATAL HÖYÜKIN ALKUKAUPUNKI ANATOLIASSA	99
VÄLIMEREEN UPONNUT KALASTAJIEN MEGAKESKUS . .	108
KALLOJEN DIGITAALINEN MALLINTAMINEN JA KASVOJEN ENNALLISTUS	122
BEIDHAN KYLÄ JERIKON SATELLIITTINA	150
PALESTIINALAISPAKOLAISTEN KYLÄ HAUTA-ALUEELLA . .	180
MUINAISEN KIRNUN MALLI ELÄÄ	189
METALLIKÄTKÖJÄ BYBLOKSEN RUUKUISSA	223
JUONTUUKO JERIKON NIMI SYYRIAN AMORILAISHEIMOISTA?	234
”PATRIARKKOJEN AIKA”	249
’AAMU-KANSAA EGYPTISSÄ	254
JERIKON HAUTAESINEISTÖÄ TUKHOLMASSA	273
HAUTOJA SISUSTETTIIN PUUHUONEKALUIN	284
HYKSOJEN KARKOTUS EGYPTISTÄ JA KATKOTUT KÄSIVARRET VOITTOPALKINTOINA	290
HABIRUT KANAANINMAASSA	297
KANAANILAINEN AMFORA	309
RAAMATUN ARKEOLOGIAA VAI RAAMATUN MAIDEN ARKEOLOGIAA?	312